KNF | KOMISJA NADZORU FINANSOWEGO

BION W ZAKŁADACH UBEZPIECZEŃ I ZAKŁADACH REASEKURACJI – MAPA KLAS RYZYKA I ICH DEFINICJE

1. Adekwatność kapitałowa

Obszar adekwatność kapitałowa obejmuje ryzyko związane z niezapewnieniem przez zakład kapitału wystarczającego do absorpcji nieoczekiwanych strat.

- Ryzyko zarządzania kapitałem – możliwość wystąpienia braku kapitału adekwatnego do ryzyka wynikającego z prowadzonej działalności oraz strategii w zakresie planowania, struktury i źródeł pozyskiwania kapitału, a także możliwość niewłaściwej realizacji strategii (w tym nieuzyskiwania odpowiedniego wyniku finansowego).
- Ryzyko niewypłacalności – możliwość obniżenia kapitału poniżej poziomu niezbędnego do pokrycia strat.

2. Ocena zagregowanego ryzyka mikroostrożnościowego

2.1. Ryzyko kredytowe

Ryzyko kredytowe (niewykonania zobowiązania przez kontrahenta) – możliwość poniesienia straty lub wystąpienia niekorzystnej zmiany sytuacji finansowej wynikająca z nieoczekiwanego upadku lub wahań zdolności kredytowej emitentów papierów wartościowych, kontrahentów i dłużników, na które narażone są zakłady.

2.2. Ryzyko rynkowe

Ryzyko rynkowe – możliwość poniesienia straty lub niekorzystnej zmiany sytuacji finansowej wynikającą bezpośrednio lub pośrednio z wahań poziomu i wahań zmienności rynkowych cen aktywów, zobowiązań i instrumentów finansowych.

- Ryzyko stopy procentowej – możliwość poniesienia straty lub wystąpienia niekorzystnej zmiany sytuacji finansowej wynikająca z wrażliwości aktywów, zobowiązań i instrumentów finansowych na zmiany w strukturze terminowej stóp procentowych lub wahania zmienności stóp procentowych.

- Ryzyko cen akcji – możliwość poniesienia straty lub wystąpienia niekorzystnej zmiany sytuacji finansowej wynikająca z wrażliwości aktywów, zobowiązań i instrumentów finansowych na zmiany rynkowych cen akcji lub wahania zmienności rynkowych cen akcji.
- Ryzyko cen nieruchomości – możliwość poniesienia straty lub wystąpienia niekorzystnej zmiany sytuacji finansowej wynikająca z wrażliwości aktywów, zobowiązań i instrumentów finansowych na zmiany rynkowych cen nieruchomości lub wahania zmienności rynkowych cen nieruchomości.
- Ryzyko spreadu kredytowego – możliwość poniesienia straty lub wystąpienia niekorzystnej zmiany sytuacji finansowej wynikająca z wrażliwości aktywów, zobowiązań i instrumentów finansowych na zmiany w poziomie spreadów kredytowych w odniesieniu do struktury terminowej stóp procentowych wolnych od ryzyka lub wahania ich zmienności.
- Ryzyko walutowe – możliwość poniesienia straty lub wystąpienia niekorzystnej zmiany sytuacji finansowej wynikająca z wrażliwości aktywów, zobowiązań i instrumentów finansowych na zmiany kursów wymiany walut lub wahania zmienności tych kursów.
- Ryzyko koncentracji aktywów – możliwość poniesienia straty lub wystąpienia niekorzystnej zmiany sytuacji finansowej wynikająca z braku dywersyfikacji portfela aktywów lub znaczącej ekspozycji niewykonania zobowiązania przez emitenta papierów wartościowych lub grupę emitentów powiązanych ze sobą.

2.3. Ryzyko ubezpieczeniowe

Ryzyko ubezpieczeniowe (aktuarialne) – możliwość poniesienia straty lub niekorzystnej zmiany wartości zobowiązań, jakie mogą wyniknąć z zawartych umów ubezpieczenia i umów gwarancji ubezpieczeniowych, w związku z niewłaściwymi założeniami dotyczącymi wyceny składek i tworzenia rezerw techniczno-ubezpieczeniowych.

- Ryzyko składki i rezerw – możliwość poniesienia straty lub wystąpienia niekorzystnej zmiany wartości zobowiązań, jakie mogą wyniknąć ze zmienności w zakresie występowania, częstotliwości i dotkliwości zdarzeń losowych objętych ochroną ubezpieczeniową lub umowami reasekuracji oraz ze zmienności w zakresie terminu i wysokości wypłat odszkodowań i innych świadczeń.
- Ryzyko katastroficzne – możliwość poniesienia straty lub wystąpienia niekorzystnej zmiany wartości zobowiązań, jakie mogą wyniknąć ze znacznej niepewności założeń dotyczących ustalenia wysokości składek oraz tworzenia i ustalania wartości rezerw techniczno-ubezpieczeniowych dla celów wypłacalności, związanych z ekstremalnymi lub wyjątkowymi zdarzeniami losowymi.
- Ryzyko związane z rezygnacjami – możliwość poniesienia straty lub wystąpienia niekorzystnej zmiany wartości zobowiązań, jakie mogą wyniknąć ze zmian poziomu, zmian trendu lub wahań zmienności współczynników wypowiedzeń umów ubezpieczenia i umów reasekuracji, odstąpień od umów ubezpieczenia i umów reasekuracji, przedłużeń umów ubezpieczenia i umów reasekuracji oraz wykupów ubezpieczenia.

- Ryzyko śmiertelności – możliwość poniesienia straty lub wystąpienia niekorzystnej zmiany wartości zobowiązań, jakie mogą wyniknąć ze zmian poziomu, zmian trendu lub wahań zmienności współczynników umieralności w przypadku, gdy wzrost współczynników umieralności prowadzi do zwiększenia wartości tych zobowiązań.
- Ryzyko długowieczności – możliwość poniesienia straty lub wystąpienia niekorzystnej zmiany wartości zobowiązań, jakie mogą wyniknąć ze zmian poziomu, zmian trendu lub wahań zmienności współczynników umieralności, w przypadku gdy spadek współczynników umieralności prowadzi do zwiększenia wartości tych zobowiązań.
- Ryzyko niezdolności do pracy i zachorowalności – możliwość poniesienia straty lub wystąpienia niekorzystnej zmiany wartości zobowiązań, jakie mogą wyniknąć ze zmian poziomu, zmian trendu lub wahań zmienności współczynników niezdolności do pracy i zachorowalności.
- Ryzyko kosztów – możliwość poniesienia straty lub wystąpienia niekorzystnej zmiany wartości zobowiązań, jakie mogą wyniknąć ze zmian wysokości, zmian trendu lub wahań zmienności kosztów obsługi umów ubezpieczenia i umów reasekuracji.
- Ryzyko rewizji wysokości rent – możliwość poniesienia straty lub wystąpienia niekorzystnej zmiany wartości zobowiązań, jakie mogą wyniknąć ze zmian poziomu, zmian trendu lub wahań zmienności współczynników rewizji wysokości rent, w związku ze zmianami stanu prawnego lub stanu zdrowia osób ubezpieczonych lub uprawnionych z umów ubezpieczenia.

2.4. Zarządzanie

Ryzyko w obszarze zarządzania związane jest z niewłaściwym zarządzaniem, niewystarczającą identyfikacją i ograniczaniem ryzyka prowadzonej działalności, brakiem lub niewystarczającym działaniem kontroli wewnętrznej, nieodpowiednim stosowaniem procedur wewnętrznych lub ich nieprzestrzeganiem.

- Ryzyko biznesowe – możliwość poniesienia straty lub niekorzystnej zmiany wartości zobowiązań związanej z błędnym modelem biznesowym, w tym dotyczącej nieosiągnięcia założonych i koniecznych celów ekonomicznych z powodu niepowodzenia w rywalizacji rynkowej.
- Ryzyko strategiczne – możliwość poniesienia strat na skutek podejmowania niekorzystnych lub błędnych decyzji strategicznych, braku lub wadliwej realizacji przyjętej strategii oraz w związku ze zmianami w otoczeniu zewnętrznym i niewłaściwą reakcją na te zmiany.
- Ryzyko wyniku finansowego – możliwość realizacji wyniku finansowego poniżej wymagań wynikających z potrzeb prowadzenia i rozwoju działalności.
- Ryzyko zarządzania – możliwość poniesienia straty lub niekorzystnej zmiany wartości zobowiązań w związku z nieprawidłową strukturą systemu zarządzania, systemem zarządzania ryzyka, systemem kontroli wewnętrznej i innymi elementami systemu zarządzania.

- Ryzyko utraty reputacji – możliwość poniesienia strat w związku z negatywnym odbiorem wizerunku podmiotu przez klientów, kontrahentów, inwestorów, akcjonariuszy, nadzorców, regulatorów oraz opinię publiczną.
- Ryzyko płynności – możliwość niezrealizowania przez zakład lokat i innych aktywów w celu uregulowania swoich zobowiązań finansowych w momencie, gdy stają się one wymagalne.
- Ryzyko outsourcingu – możliwość poniesienia straty w związku z negatywnym wpływem ze strony podmiotu zewnętrznego na ciągłość, integralność lub jakość funkcjonowania podmiotu, jego majątku lub pracowników.
- Ryzyko związane z raportowaniem – możliwość poniesienia straty wynikającej z braku, niewłaściwego zakresu, niskiej wiarygodności i aktualności informacji zarządczej oraz niewłaściwie zorganizowanych procesów raportowania (w tym definicji źródeł, wykonawców i odbiorców informacji).
- Ryzyko operacyjne – możliwość poniesienia straty wynikającej z niewłaściwych lub błędnych procesów wewnętrznych, z działań personelu, systemów lub ze zdarzeń zewnętrznych, przy czym nie obejmuje ono ryzyka wynikającego z decyzji strategicznych oraz ryzyka utraty reputacji.
    - Ryzyko IT – możliwość poniesienia straty wynikającej z niewłaściwego zarządzania technologiami i procesami informatycznymi.
    - Ryzyko modeli – możliwość poniesienia straty wynikającej z podejmowania decyzji w oparciu o nieprawidłowo opracowane, wdrożone lub stosowane modele.
    - Ryzyko prawne – możliwość poniesienia strat na skutek błędnego lub zbyt późnego opracowania lub uchwalenia regulacji, ich niestabilności, zmian w orzecznictwie, błędnego ukształtowania stosunków prawnych, jakości dokumentacji formalno-prawnej, czy niekorzystnych rozstrzygnięć sądów lub innych organów w sprawach spornych prowadzonych z innymi podmiotami,
    - Ryzyko braku zgodności – możliwość poniesienia strat na skutek nieprzestrzegania przepisów prawa, regulacji wewnętrznych oraz standardów rynkowych.

3. Ryzyko ochrony klientów

Ryzyko ochrony klientów – ryzyko zagrażające szeroko pojętym interesom klientów, związane ze strategią zakładu ubezpieczeń, modelem biznesowym, procesami wewnętrznymi oraz czynnikami zewnętrznymi. Ryzyko to związane jest z funkcjonowaniem całego rynku ubezpieczeniowego, w tym z produktami i usługami oferowanymi klientom (zarówno osobom fizycznym, jak i pozostałym uczestnikom rynku) przez zakłady ubezpieczeń.

- Ryzyko relacji z klientem (ryzyko prowadzenia działalności - conduct risk) – ryzyko wynikające z niewłaściwego prowadzenia działalności przez zakład lub jego pośredników na którymkolwiek etapie cyklu życia produktu.

4. Nowe oraz pojawiające się zagrożenia (ang. new and emerging risks)

Nowe i pojawiające się zagrożenia - nowe lub przyszłe ryzyka, których potencjał zagrożeń nie jest jeszcze w wiarygodny sposób znany, a których wpływ trudno ocenić. Ryzyko to może ewoluować z czasem, od słabych sygnałów do wyraźnych tendencji o wysokim potencjale niebezpieczeństwa. Zakłady powinny wdrożyć konkretne strategie i podejścia, aby właściwie poradzić sobie z tymi zagrożeniami, ponieważ zazwyczaj nie ma danych historycznych, na których mogłyby się oprzeć podmioty zarządzające ryzykiem[1].

Ryzyko makroekonomiczne – ryzyko związane z działalnością zakładu w ramach całej gospodarki zarówno narodowej, jak i światowej, uwzględniające w szczególności zagadnienia związane z inflacją, bezrobociem, inwestycjami i bilansem płatniczym, polityką pieniężną banku centralnego oraz polityką gospodarczą państwa.

- Ryzyko systemowe (ryzyko systemu finansowego) – ryzyko wystąpienia załamania lub poważnych zaburzeń na rynkach finansowych, które mogą zakłócić funkcjonowanie systemu finansowego w związku z istnieniem:
  - wzajemnych powiązań między instytucjami finansowymi;
  - współzależności między sektorem finansowym i realnym;
  - współzależności między sektorem finansowym i publicznym;
  - niesprawności rynku finansowego.
- Ryzyko braku stabilności finansowej – ryzyko związane z niestabilnością rynku finansowego, w tym:
  - ryzyko dużych, ujemnych konsekwencji wpadek finansowych dla gospodarki realnej i gospodarstw domowych;
  - ryzyko wzrostu wartości aktywów instytucji finansowych (ang. too big to fail)
  - ryzyko wzrostu powiązań instytucji finansowych (ang. too interconnected to fail).[2]

[1] Źródło: https://www.hannover-re.com/261349/emerging-risks
[2] Źródło: https://www.nbp.pl/publikacje/materialy_i_studia/ms329.pdf